

Чи не найскладніші часи у свої сторічній історії переживає основоположна складова подальшого розвитку вітчизняного сільського господарства – галузева академічна наука. Вони нав'язані, насамперед, до кінця невизначеністю її майбутнього.

Сучасні проблеми НААН – закономірний процес наслідків соціально-політичних змін в країні на шляху до європейської інтеграції. Як колись вказували «попередники» за цих обставин «в дорозі годувати не обіцяли!». Мабуть найбільший тягар відповідальності за майбутнє української аграрної академічної науки лежить на її теперішньому президенті-академіку

Я.М. Гадзало, що святкує на початку серпня свій 60-річний ювілей. У багатотисячного колективу Національної академії аграрних наук України присутнє величезне сподівання, що накопичена життєва мудрість і творчі звитяги очільника дозволять достойно та без руйнівних наслідків оминати усі негаразди та непродумані до кінця реформації.

Народився Я.М.Гадзало 3 серпня 1958 р. у с. Артищів Городоцького району Львівської області. Від батьків, Михайла Степановича та Марії Федорівни, успадкував любов до праці і до людей, до рідної землі. Цих орієнтирів дотримувався впродовж усього свого життя. Оптимізм і віра в українську державу стали складовими його вдачі та підґрунтям для формування активної громадської і політичної позиції.

Ще в шкільні роки захоплювався рослинництвом, здобутками вітчизняних учених-аграріїв щодо отримання високих урожаїв, унікальною культурою українського народу. В 1977 р. закінчив Вишняківський радгосп-технікум. Після завершення навчання працював агрономом-меліоратором у колгоспі «Зоря» Городоцького району Львівської області. У 1978 р. вступив на факультет захисту рослин Української сільськогосподарської академії (нині –

Національний університет біоресурсів та природокористування України). Найбільш помітний вплив на формування Я. М. Гадзало як висококваліфікованого фахівця справили викладачі: М. М. Кирик, О. І. Гончаренко, В. Ф. Пересипкін, М. М. Сініцин, М. М. Пліска та ін. Ще в студентські роки долучився до науково-дослідної роботи в гуртках вишу, надаючи перевагу вивченню екологізації захисту рослин, природно-збалансованого спів існування видів біоценозів у системі інтегрованого фітозахисту. Проживав у студентському гуртожитку, вів активне студентське життя, брав участь в органах студентського самоврядування. Захоплювався футболом.

Українську сільськогосподарську академію закінчив у 1983 р. з відзнакою. Упродовж 1983–1986 рр. був аспірантом альма-матер на кафедрі загальної ентомології і зоології. У 1986 р. успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему «Ентомофауна малини і боротьба зі шкідливими видами в центральному Лісостепу УРСР». Уперше здійснив комплексний аналіз сучасного фітосанітарного стану цієї ягідної культури, уточнив її біологічні особливості, вивчив динаміку корисних і шкідливих видів комах, визначив рівні економічних порогів шкідливості та рівні ефективності зоофагів, що стало основою розроблення екологічно й економічно обґрунтованої системи її інтегрованого захисту в центральному Лісостепу УРСР. Закінчивши аспірантуру, рік працював асистентом кафедри загальної ентомології і зоології УСГА, а також заступником декана факультету захисту рослин.

Надалі Я. М. Гадзало обіймав такі посади: заступник голови колгоспу с. Завидовичі Городоцького району Львівської області (1987–1993), перший заступник генерального директора агрокомбінату «Городоцький» (з 1990 р.), начальник Управління сільського господарства і продовольства Городоцького району Львівської області (з 1991 р.), голова Городоцької районної ради народних депутатів та Городоцької райдержадміністрації Львівської області (з 1994 р.) заступник голови Львівської облдержадміністрації (1998–2000). Визначальними фаховими рисами Ярослава Михайловича протягом роботи на зазначених посадах стали: професійна компетентність і науковий підхід до виконання своїх обов'язків, спрямованість на позитивний результат, висока самовимогливість, повага до колег.

У 1999 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук на тему «Агробіологічні обґрунтування інтегрованого захисту ягідних насаджень від шкідників у північно-західному Лісостепу і Поліссі України». Розробив концепцію екологічно й економічно обґрунтованої програми захисту ягідних культур. Дав оцінку впливу діяльності людини на динаміку чисельності найбільш небезпечних шкідників. На підставі аналізу різних концепцій інтегрованого захисту ягідників від шкідливих комах обґрунтував принципи регулювання чисельності та шкідливості фітофагів цих агроценозів. Розробив систему заходів збереження і приваблювання корисної ентомофауни і шляхи накопичення її в агроценозах ягідників. Обґрунтував раціональні шляхи та способи застосування окремих сучасних пестицидів.

На підставі проведених багаторічних досліджень і практичного досвіду встановив зв'язок між низькою ефективністю зоофагів у агроценозах і нерегульованим застосуванням пестицидів. Визначив шляхи зниження пестицидного навантаження з урахуванням економічного порогу шкідливості та рівнів ефективності зоофагів. У програмі захисту ягідних культур від шкідників розробив систему максимального використання регулюючих факторів самих агроценозів і раціонального застосування пестицидів, мікробіологічних препаратів та регуляторів росту й розвитку комах. З'ясував регіональні економічні пороги шкідливості основних видів шкідників на ягідних культурах і запропонував методику визначення комплексного економічного порогу шкідливості.

У 2000–2001 рр. працював першим заступником голови Львівської облдержадміністрації, а в 2001–2002 рр. – головою Львівської обласної ради. Варто зауважити, що в цей час Львівщина за потужністю та різнобічністю економічного, наукового, культурного потенціалу посідала провідне місце в Україні. Підприємства Львівської області здійснювали зовнішньоторговельні операції з 98 країнами світу.

З 2001 р. – член Державної комісії з проведення в Україні адміністративної реформи. Здійснював пошук такого алгоритму створення державної моделі України, який би відповідав інтересам українського народу, вимогам історичного розвитку та глобальним перетворенням у світі.

З 2002 р. обіймав посаду професора, завідувача кафедри ентомології Національного університету біоресурсів і природокористування України.

У 2002–2006 рр. був першим заступником голови Державного комітету України з водного господарства, а в 2007–2010 рр. – заступником міністра аграрної політики та продовольства України. Особливо вагомий внесок ученого – у реалізацію сучасних наукових досягнень щодо докорінної перебудови організаційно-правових форм господарювання, соціально-економічних і земельних відносин на селі. У 2002 р. Я. М. Гадзало обраний членом-кореспондентом по відділенню Відділення захисту рослин УААН, а в 2007 р. – дійсним членом (ака-

деміком) по Відділенню рослинництва УААН. У 2013–2014 рр. – віце-президент, а з серпня 2014 р. – президент Національної академії аграрних наук України та член Президії НАН України. У цей період зробив вагомий внесок у становлення НААН як головного науково-методичного та координаційного центру з розвитку АПК України. За керівництва Ярослава Михайловича розроблено методичні основи інноваційно-інвестиційної моделі розвитку аграрної науки, проведено низку структурних перебудов і поліпшено особовий склад наукових підрозділів академії. Скориговано напрями наукових досліджень, удосконалено роботу головних установ з питань координації фундаментальних і прикладних наукових досліджень, підвищено ефективність використання наявного наукового та кадрового потенціалу. Розроблено принципово новий механізм взаємовідносин науки, виробництва та органів державного управління з метою зростання рівня результативності фундаментальних і прикладних досліджень. Я. М. Гадзало ініціював проведення системної оптимізації науково-дослідної мережі академії за організаційним, науковим та інноваційним напрямками. Визначив шляхи подальшої інтеграції наукових установ НААН та аграрних вищих навчальних закладів України. Налагодив тісну співпрацю із закордонними науковими організаціями з виконання спільних наукових проектів.

Творчий доробок ученого багатоплановий і значущий, становить понад 150 наукових та науково-популярних праць. У колі пріоритетних наукових напрямів Ярослава Михайловича – насамперед, екологізація захисту рослин, фундамент якої вибудував ще в студентські роки. Науковець обґрунтував доцільність переходу від спрощеного поняття боротьби зі шкідниками ягідних культур до концепції природно збалансованого співіснування видів як основи інтегрованого захисту рослин і одержання екологічно безпечної продукції. Ініціював створення і забезпечення діяльності науково-виробничої лабораторії з випуску сітотрожною трихограми. З його ініціативи та за участю підготовлено й видано фундаментальний підручник «Сільськогосподарська ентомологія». Цей напрям знань

і до сьогодні у пріоритетах академіка Я.М.Гадзала. Але першочерговим в часи президентства у НААН є пошук оптимальної моделі її функціонування на широкій інноваційній основі. В останні роки, незважаючи на різноманітну критику, мережею Академії досягнуто певних успіхів не тільки в питаннях теорії, а й практики аграрного виробництва. Те що аграрний сектор країни формує більше 50% усіх бюджетних надходжень є значний внесок і НААН. Завдячуючи баченням її майбутнього очільника, вона адаптується до вимог часу і без пафосу та

катаклізм формує продовольчу безпеку України, а значить стверджує її державність. А всі перспективи подальшого розвитку відомства українське суспільство почує у доповіді свого президента на урочистих зборах НААН 16 листопада 2018 року, присвячених 100-річчю від дня створення через предтечу – Сільськогосподарський вчений комітет України.

**В. А. Вергунов, академік НААН,
директор ННСГБ НААН**